Miquel Àngel Riera: "M'agrada veure els meus personatges amb transparència"

LLUÍS BONADA

L'escriptor manacorí Miquel Àngel Riera acaba de publicar la novel.la amb la qual va obtenir el darrer premi Josep Pla, *Illa Flaubert,* que Destino li ha editat a la col·lecció *L'Àncora*. Nascut l'any 1930, Miquel Àngel Riera és un novel.lista molt estimat pel públic, i encara més per la crítica. L'any 1988, el Pen Club català el va proposar com a candidat per al premi Nobel de literatura.

Miquel Àngel Riera ha vingut a Barcelona per presentar la seva darrera novel.la, *Illa Flaubert*, guanyadora del Premi Josep Pla 1990. Feia molts anys que l'autor de *Panorama amb dona* i *Els déus inaccessibles* no es presentava a cap premi literari, d'ençà que a principis dels setantes va obtenir el premi Sant Jordi amb *Morir quan cal*. Però sí que n'havia obtingut molts a obra publicada, com els de la Crítica Serra d'Or, Nacional de la Crítica i Nacional de Literatura Catalana.

—En la presentació del llibre davant de la premsa, vàreu dir que us agraden els personatges paradigmàtics. ¿Les illes, la geografia, també han de ser paradigmàtiques?

—Sí. Exactament. L'illa de la novel.la és una síntesi de la geografia d'una illa mediterrània que jo situo a l'est de l'illa de Mallorca.

—El crític Isidor Cònsul va assenyalar, en el mateix acte, que ara escriviu d'una forma més abarrocada, amb frases més llargues. ¿És un canvi d'estil premeditat?

—No. He fet més aviat una tasca de conteció per evitar caure en aquesta tendència meva a abarrocar les frases. Jo personalment crec que ho sóc menys que d'altres vegades, però potser sense adonar-me'n m'ha sortit així. I deu ser així, si ho ha observat gent tan preparada.

—¿A més dels homenatges explícits que hi ha a Flaubert a la vostra novel.la, l'escriptor se sent deutor de Flaubert en algun altre sentit?

—El que hi ha és una actitud paral.lela a la seva, dins de les meves possibilitats, en el treball del text. Com ell, treballo d'una forma molt acurada, sense plànyer el temps. Torno una i altra vegada al text, cosa que ell feia amb uns resultats, no cal dir-ho, més excel.lents que els meus. No hi ha res més. L'aportació de Flaubert al llibre la fa el protagonista i jo crec que es limita a fer una transposició de la meva admiració per l'escriptor posant noms que tenen una referència flaubertiana.

—Heu dit que havíeu decidit que no us presentaríeu mai més a cap premi però que finalment uns amics us van convèncer que us presentéssiu al premi Pla. ¿Com us van convèncer?

—En aquests moments s'ha de publicar tota la meva obra en castellà i donat que sempre he estat de circulació minoritària, tot i que els meus llibres es reediten, se'm va fer veure que si guanyava un premi com el Pla tindria una promoció importantíssima, promoció que seria molt oportuna tant per la traducció de les meves novel.les al castellà com per la pròpia *Illa Flaubert*. I crec que no anaven desencaminats ja que els resultats obtinguts en promoció ultrapassen les previsions fetes.

—¿Per a un mallorquí com vós, la possibilitat de triomfar al Principat és un estímul creatiu?

—En el meu cas, no, perquè estic prou estimulat per una passió literària que sento des de sempre. Més que un estímul és un objectiu, una fita, un punt de referència importantíssim.

—¿Us agrada més el perquè que el què, i explicar les darreres motivacions dels vostres personatges?

—Sí. I el com. Si és possible, m'agrada veure un personatge amb transparència a fi d'entendre les motivacions que el condueixen a viure com viu i a fer el que fa.

—¿Les novel.les que escriviu, us surten molt diferents de la forma que les havíeu imaginat?

—No ho puc dir. No les imagino, al moment de començar. Hi ha una part d'atracció que m'anima a realitzar una investigació però no queda establert ni tan sols un esquema que em permeti després comparar ambicions i resultats.

—¿Com estimuleu la intel·ligència i la sensibilitat del lector?

—A base d'oferir exclusivament veritat i apropar-lo a veure amb vidre d'augment l'interior d'un ser humà, que sempre resulta fascinant.

—¿Formeu part de cap colla literària?

—No, tot i que tinc alguns amics que a més de ser amics són escriptors i amb els quals tinc un contacte no tan freqüent com voldria, però que resulta estimulant i gratificant. Però no participo en tertúlies ni en reunions de tipus literari.

—¿Passeu els vostres originals a la consulta d'amics?

—No. Només els dono a llegir a la Roser, la meva esposa, i eventualment una o dues persones més i no em cal fer-ho amb més persones perquè jo m'he multiplicat a l'hora d'analitzar-lo, com si fos un equip de persones diferents.

—¿Vós sou un escriptor lent. Ho sou perquè escriviu a poc a poc o perquè refeu molt?

—Les dues coses.

—¿I un cop imprès el llibre, no us agradaria tenir l'oportunitat de fer un darrer retoc?

—No. Entre d'altres coses, perquè no llegeixo mai un llibre meu en el moment que és publicat. Un cop publicat, el llibre s'ha de defensar per ell mateix i tot l'esforç encaminat a millorar-lo s'ha de fer a nivell de manuscrit.

—¿La manca d'una editorial amb cara i ulls a les Illes, quin efecte té sobre la vida literària?

—Jo m'imagino que deu tenir una incidència negativa, que no puc dimensionar ni avaluar, però he de dir que hi ha indicis que l'editorial Moll està en una línia de reactivació que a curt termini pot ser molt important per a la nostra cultura.

Miquel Àngel Riera ha publicat 'Illa Flaubert', premi Josep Pla 1990

MIQUEL ANGLARILL

Panorama amb illa

■ **Miquel Àngel Riera enceta la novel.la amb una descripció de l'illa: "Des de dins la barca, sols que, mar endins, es distanciàs no gaire més d'una milla, podia contemplar, de punta a punta, l'illa sencera. Des d'aquella perspectiva, vista des de la mar gran, convertida ara en obstacle si volia destriar, allà deçà, terra ferma, era des d'on quedava verament definida la seva forma de lleó ajupit. Tot i que, vista des de l'altra banda, des de les llunyanes cases del port, el seu perfil oferia una imatge ben distinta que en res no afavoria que la imaginació fes una cucavela des del regne mineral a l'animal, el contorn que mostrava al costat que mirava a la mar gran, molt més esquerp, havia acabat per condicionar la formació del topònim, malgrat que fos de contemplació molt menys habitual. Aquest, de manera un poc emfàtica, la qualificava d'illa quan, en rigor, molts l'haurien considerada més aviat un illot gran. I a partir d'aquesta mica d'exageració en femení, probablement per voluntat d'establir una adequació de gèneres, era la variant femella del rei dels depredadors la que havia acabat per imposar-se. Així, el d'Illa Lleona era el nom amb el qual la gent s'entenia prou en presentar-se la rara avinentesa d'haver d'esmentar-la. Ja que no en els mapes, la majoria dels quals no feien menció d'aquell roquissar que treia cap part damunt les aigües, era també amb aquest nom com figurava a les cartes de navegació, les quals, si demostraven ser més minucioses que aquells inventariant-la sempre, era probablement per l'hàbit, ja esdevingut inútil amb tants d'anys de romandre abandonat, d'encara donar notícia precisa del fet d'haver-hi un far".**

bústia

Força, Dharma!

Sóc un fanàtic seguidor de l'Elèctrica Dharma, i des de aquestes línies voldria donar la meva enhorabona als seus components, els germans Fortuny i en Carles Vidal, per aquesta trajectòria que estan duen a terme d'ençà de la seva reaparició el 9 de juliol del 1988 a Pineda.

La Dharma torna a ser el capdavant de la llista de grups catalans més reconeguts, després del trist i gairebé obligat parèntesi que es va obrir amb la mort de l'Esteve Fortuny, però s'ha demostrat que la unió fa la força, i la Dharma amb l'ajut d'aquest incondicional que té, un públic que li ha fet recuperat la *força* que la fa característica torna a ser el que era abans. No era just que ens quedéssim sense un grup que ho ha fet tot per la música catalana, no era just que ens quedéssim sense el grup que ha venut més elapés de rock català.

Moltes gràcies a la gent de la Dharma per fer-nos seguir vibrant concert rere concert. Endavant i força, Dharma! **Carles Puig i Vinardell.** *Mataró (El Maresme).*

tribuna oberta

Aquells grups han fet cria

SEMPRONIO

Arran de la concessió del Nobel i en unes declaracions periodístiques un bri platxerioses, Camilo J. Cela afirmava que tots els països compten amb el seu animal sagrat. A l'Índia és la vaca, a França l'escriptor, a Espanya l'arquitecte... Té raó. Així i tot, jo objectaria que aquesta darrera veneració és universal. Fa cent anys, entre nosaltres, l'home del carrer confonia l'arquitecte amb el mestre d'obres i quasi amb el paleta. Actualment, el món sencer viu immergit en un bany d'avantprojectes, de projectes i de memòries, emanats d'una mena d'Internacional de l'Arquitectura que intenta fer-nos creure que Déu ens l'envia perquè siguem feliços.

No obstant, si avui parlo d'arquitectura és amb propòsits ètics i no pas estètics. No és per atzar que la revolució radical experimentada per la pedagogia a la primeria del segle —Decroly, Claparède, Montessori i d'altres hereus del suís Pestalozzi— coincidís amb un nou estil de les construccions escolars. A l'anomenada, a Espanya, "enseñanza nacional", la de la palmeta i del *Juanito*, administrada en pisos generalment sinistres i per mestres tradicionalment i llegendària mal retribuïts, succeí a Catalunya una fornada de pedagogs moderns i assabentats. Pels anys vint, l'empenta de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona es materialitzà en una pila d'escoles noves, belles i acollidores. El ciutadà obria uns ulls com unes taronges, amb admiració, fascinat per la patxoca dels grups escolars Baixeras, Pere Vila, Ramon Llull, Milà i Fontanals-Lluïsa Cura, Lluís Vives, La Farigola, Baldiri Reixach, Mossèn Jacint Verdaguer i l'Escola del Mar de la Barceloneta.

Quina doctrina impulsava una tal revolució? Doncs, una en principi molt simple, que extrec d'un llibre, *Arquitectura d'ensenyament*, acabat de publicar pel departament d'Ensenyament de la Generalitat. No es pot expressar amb menys paraules. Un dels prologuistes del volum, Josep Martorell i Codina, transcriu literalment allò que digué l'arquitecte Josep Goday, en la seva memòria relativa a l'aleshores projectat grup escolar Baixeras: "S'ha cregut convenient per a contribuir a la formació moral dels alumnes que l'edifici, més que senzill, tingués tots els ornaments i tota la gràcia que precisa perquè, per si sol, formés l'ànima dels futurs ciutadans barcelonins dins d'un ambient de gust i de joia." Pel que fa a l'arquitectura escolar, no es pot dir més i dir-ho amb menys mots!

L'arquitecte Goday, que marcà el camí, fou un noucentista, qualificació que avui, a molts, els fa somriure irònicament. Que en van d'errats! "Catalunya: assemblar-t'hi o morir", Maragall conminà el país davant dels nus femenins de l'escultor Clarà. La sentència és vàlida també per aquells inicials grups escolars de l'Ajuntament barceloní. Els pedagogs que els conceberen i els arquitectes que els edificaren obeïen a la doble consigna noucentista de la proporció i del bon gust. Mentre, presentment, la monstruositat, l'extravagància i la lletjor són rendibles, en diners i en lloances. I és quan penso en els barcelonins futurs que em martellegen el senderi les paraules de Goday...

Però, vet ací que el llibre que comento, al capdavall, esdevé una escletxa per on penetra l'esperança. El centenar de construccions reproduïdes, baldament les diversitats estilístiques de llurs autors i malgrat que alguns d'aquests, de llegir un segon pròleg, "assimilin una tradició altiana dins d'una actitud brutalista dels materials" o bé duguin a terme "experiments desconstructivistes", emprin un nombre de les dites avui corrents en l'envitricollat argot arquitectònic, em basta un definitiu i tercer preàmbul signat per Ignasi de Solà-Morales per a tranquil.litzar-me. Llegiu: "Les escoles de la Generalitat fetes en els darrers deu anys semblen totes cosines germanes i tenen un mateix aire de família; són inevitablement identificables... Més enllà d'una qualitat més alta o menys, hi ha allò que encertadament s'ha anomenat l'atmosfera modernista."

Cosines germanes. Amb aquest parentiu en tinc prou. No exclou, naturalment, les baralles familiars. Nogensmenys, és encoratjador que l'atmosfera noucentista —proporció, serenitat, bon gust— perduri en algun capítol de la vida col.lectiva.

Sempronio *és periodista i escriptor*